Adris business forum ove je godine ugostio uglednog nobelovcva Paula Krugmana koji je u jednosatnom izlaganju iznio niz teza koje bi potpisali tzv. katastrofičari. Međutim, to je hrvatska zbilja, nama je jedino važna pamet iz inozemstva, jer, eto, naša pamet, pogotovo ako se radi o ekonomskim znanostima, nje valjana, pa je, stoga, nije potrebno respektirati. Rasprava gospodina Krugmana bila je na crti keynesijanizma koji je tako omiljen katastrofičarima koji, istina Bog, nikako da svojim porukama otvore rasravu o stanju hrvatskog gospodarstva i tako pokušaju nametnuti ovoj, kad nisu uspjeli prethodnoj, vlasti - što činiti kako bi se hrvatsko gospodarstvo konačno pokrenulo.

Profesor Krugman je, između ostalog, naglasio nedostatnost maastrichtskih kriterija o čemu pišem godinama na ovim stranicama. Naglasio je također kako je kriza eurozone helenizirana i kako se sve zemlje PIGS-a stavljaju u isti koš, što je jasno neprimjereno. Posebno je naglasio kako je kretanje salda na tekućem računu platne bilance od izuzetnog značaja. I o tome sam na ovim stranicama, i ne samo njima, pisao. Po mome mišljenju ispravno je naglasio da bi propast projekta euro mogao za sobom povući i EU zajedno sa svim njezinim postignućima do uvođenja eura. Govorio je o odnosima produktivnosti rada u razvijenim i manje razvijenim članicama eurozone. Ukazao je, nadalje, na brži rast plaća u zemljama juga u odnosu na kretanje plaća u zemljama sjevera eurozone. Posebno je naglasio odnos vjerovnik – dužnik i apostrofirao Njemačku kao „nerazumnog partnera“ u dosadašnjem sagledavnju krize, jer ne dozvoljava pokretanje tiskare od strane ECB. Ono s čime se posebno slažem je njegov stav kako je euro započeo svoj život kao politički projekt. Na kraju nam je poručio da „ne srljamo kao guske u maglu“. Nobelovac Krugman je došao, saopćio urbi et orbi što je imao, na odlasku će napomenuti kako je Hrvatska lijepa zemlja čime završava njegova posjeta.

Gospodin Krugman se je u izlaganju pozvao na krizu iz 1930. godine, što mu je bilo polazište kako bi ukazao da krizu nije moguće liječiti neoliberalističkim terapijama. Što više, pohvalio je rad MMF-a, iako ga nije oduševio stav, tog zagovornika krupnog kapitala, kada je riječ o Hrvatskoj, ali o tome jednom drugom prilikom.

Keynesijanizam u prvom redu ima u vidu razvijene zemlje. Njegova terapija je više nego upitana u nerazvijenim zemljama kao što je to Hrvatska. Naprosto jačanje državne potrošnje u uvjetima liberaliziranih tokova kapitala znači povećanje deficita na računu platne bilance. Hrvaska ima deficit na računu platne bilance od 1995. godine. Ne treba biti znalac da se shvati kako je to neodrživo. Upravo na to su ukazivali katastrofičari, ali ih, po našoj hrvatskoj tradiciji, nitko nije slušao. Neki su ekonomisti išli tako daleko da su mogućnostizaduživanja izjednačili sa privilegijem. Danas beremo plodove naših „privilegija zaduživanja“ tako da nam Bruxelles jasno daje na znanje da imamo visoku inozemnu zaduženost.

Hrvatska je svojom ustrajnom, neprimjerenom, ekonomskom politikom doprinijela destruiranju industrijske proizvodnje. Takvu smo politiku sami izabrali. Neoliberalizam, fiksni tečaj, rasprodaju obiteljskog srebra, sada i obiteljskog zlata naših građana, destrukcija industrijske proizvodnje, ekspolozija nezaposlenosti koja je na razini oko 300.000, tome moramo pridodati i udvostruženje penzionera od uspostave samostalne države. Moglo bi se još što šta nabrojiti kao što je stanje u znanstvenom i obrazvonom sustavu, ali je i ovo više nego dovoljno.

I kako nismo slušali Josipa, za razliku od Faraona, u dobrim vremenima nismo stvarali i sačuvali za loša vremena, već smo se bahato zaduživali, i to svi: država, gospodarstvo i stanovništvo. Sada kad su došla loša vremena moramo štediti. Ministar Linić je u pravu kada iznosi crne prognoze. One su po mome mišljenju čak crnije nego što ih dokumentira ministar Linić. Uzgred budi rečeno ministar Linić je prvi ministar financija koji pokušava razriješiti godijski čvor. Ono s čime se ne slažem je način kako to čini. Dakle, nije pitanje da li treba uvesti reda u financijski sustav, problem je kako to učiniti. Ali i to je jedna druga priča, koja je na ovim stranicama već komentirana.

Drugim riječima, ono što je na raspolaganju Njemačkoj i drugim razvijenim zemljama, našoj Vladi nije. To je bitna tvrdnja koja u mnogome objašnjava „pesimizam i noćnu moru“ Krugmana kada komentira mogućnosti ekonomske politike u zemljama tipa Hrvatske.

Kapital po definiciji imperativno zahtjeva, sukladno rizicima, stopu povrata na investicije. Kako je hrvatski porezni sustav tragično prohibitivan i postaje sve prohibitivniji očekivanje inozemnih investitora je tek priča bez sadržaja. Nadalje, u uvjetima fiksnog tečaja, ili zajedničke valute svejedno, mogućnosti neizravne devalvacije svode se na smanjenje porezne presije. Mi krivo radimo i u sam centar stavljamo održanje proračuna. Proračun možemo održati ovu godinu, ali je vrlo upitna održivost proračuna slijedeće godine. Kako je moguće investitorima objasniti da je povećan porezni prihod države u ovoj godini za 6%, a da je privredna aktivnosti smanjena za 2%. Ni tu se ne zaustavljamo, već tvrdimo kako smo smanjili porezni teret gospodarstvu. Musgrave, i ne samo on, jasno su pokazali da je proces reprodukcije nedjeljiv pa bez obzira gdje bili uvedeni porezi svi ga, u principu, snose u zavisnosti o mogućnosti prevaljivanja nametnutog im poreza. Da ne bude zablude marksizam tvrdi isto. Ricardo je rekao da su svi porezi, u konačnici, porez na profit. Toliko o samnjenju porezne presije.

U tim i takvim uvjetima Hrvatska mora jasno postaviti dijagnozu i prognozu. Katasrofičari to nazivaju koncepciju i strategiju razvoja Lijepe naše. Potom, Vlada može provoditi taktike i operativne politike suglasno materijalnim i inim mogućnostima.

Da zaključim gospodin Krugman je u pravu, posebice u slučaju razvijenih zemalja. Međutim, njegove su poruke više nego dobrodošle i našim nosiocima ekonomske politike. Daj Bože da ga čuju. Da ne zaboravim, na jednom sam skupu rekao da Hrvatska neće uvesti euro u slijedećih deset godina. Bili živi pa vidjeli.